По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 62 (10.445). Львів, пятниця 20. березня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. шад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

РЕВІЗОР.

Наслідком цілого ряду інтерпеляцій українських послів у справі плебісцитово-шкільних надужить віхав до Львова делегат міністерства внутрішніх справ п. Г. Сенкевич.

Вже з комунікату про його приїзд у передучорашньому числі нашої газети читачі довідалися, що він приїхав провірювати інтерпеляції. Його метою є ствердження самих фактів. Були чи не були надужиття? Ніяких повновластей на те, щоби давати якінебудь обовязуючі поручення для підчинених органів міністерства, в нього не було. Що найменше — так він заявив. Делегат приїхав сам і не вважав за вказане попросити собі для товариства бодай одного українського посла.

У Львові явився він 14. березня і приїхав сюди з Яворова. Стріча з ним делегатів головної управи УПТ. не мала на ділі характеру інформаційної конференції а радше носила характер переслухання про факт ревізії в УПТ. Ця обставина теж кидає яркє світло на місію названого міністерського висланника-ревізора. Замісць засягнути якнайточніїші та найпевніїші інформації про надужиття в централі всієї плебісцитової акції, пан делегат інтересувався перш за все фактом ревізії, бо цей факт був предметом одної інтерпеляції. Отже для нього важне тільки те, що було в інтерпеляціях, а все, що тими інтерпеляціями необняте, його не цікавило. Він щонайбільше виявив охоту повідомити міністерство про нові факти надужиття.

Закон про шкільний плебісцит ввійшов у життя в січні, обіжник міністерства до воєвідств про те, щоби не робити перепон при стверджуванню підписів та не брати ніяких оплат, появився 19. лютого, а сторони одержали його щойно в перших днях березня. Від того часу пройшло пів місяця, повного всяких надужить з боку всіх органів влади і щойно тоді появився делегат міністерства — але не для боротьби з надужиттями а для провірення фактів. Очевидячки для цього йому непотрібно ніяких інформацій з боку покривджених. Для цього й непотрібно йому ніякого мужа довіря з боку Українців. Делегат був у Львові та мабуть і в львівському повіті, але надужиття всеодно не припинив. Ось нпр. війт села Товщів львівського повіту й надалі ломить закон та виконавчий розпорядок і відмовляється стверджувати підписи батьків. Куди поїхав пан ревізор зі Львова і львівського повіту, ми не знаємо, але якщо наслідки його поїздок у инших місцевостях краю будуть такі, як в Товщеві, то характер тої поїздки слід вважати чисто демонстраційним та чисто формальним.

Ця поїздка нагадує нам ославлену свого часу поїздку соймових делегатів із Тугутом на чолі по польських тюрмах. Великий крик про тюремні надужиття спричинив цю поїздку. Результати її були такі, що польськими тюрмами та тюремними людяними порядками захопився аж один визначний Француз. Комісія Тугута „не відкрила ні одного надужиття". Маючи таку практику з поїздкою Тугута, мимоволі шукаємо анальогії між нею і поїздкою п. Сенкевича. Тугут тільки констатував і делегат теж тільки констатує. Як і що констатував Тугут, про те знаємо, але що констатує плебісцитовий ревізор, це нам ще невідоме. Невже воно буде инакше?!

Речинець плебісцитової акції добігає свого кінця. Якщо надужиття навіть якимнебудь чином припинилися би (що є мало імовірне!), то все одно за той короткий час, який остає до кінця березня, всього заподіяного ріжними органами влади лиха направити не дасться. Звідси ясний льогічний висновок, що речинець закінчення шкільної плебісцитової акції необхідно відсунути що найменше на кінець квітня. Відсунення плебісцитового речинця є зовсім природним домаганням усіх тих, що завдяки перешкодам органів влади не мали фізичної змоги використати прислугуючий їм закон.

Наша парляментарна репрезентація мусить ужити всіх зусиль на те, щоби відповідні чинники відсунули докінчення плебісциту. Найбільша відповідальність за всі надужиття тяжить на міністерстві внутрішніх справ, яке не подбало своєчасно про те, щоби забезпечити ненарушність шкільного закону. За шкідливу діяльність шкільних інтересів несе відповідальність міністерство освіти. Обидві установи повинні подбати про те, щоби направити все, чого незаконно допустилися підлеглі їм органи. Добровільно цього вони не зроблять. Їх повинна до цього приневолити наша парляментарна репрезентація та добитися від них продовження плебісциту.

В. М.

Відгуки.

„Примус" радянської влади. — Як виглядають заходи радянської влади для піднесення добробуту селянства. — Теревені київського „Більшовика". — „Наплювательне" відношення українського селянина.

До чого може дійти часом і поважна газета, коли вона примушена за всяку ціну бовтатися в політично-сектярськім сосі, свідчить нерідко київський „Більшовик". В однім з лютневих чисел (ч. 40) поміщено там за підписом С. Др. статтю „Голод в Галичині", в якій замісць річевого розгляду голодової катастрофи стрічаємо бездумне натякання на галицько-українську інтелігенцію.

Стаття починається незвичайно оригінально:

„Заходи, що їх вживає Радянська влада для піднесення добробуту селянства, й відомості про ці заходи, які дійшли до закордонної української буржуазної преси, очевидно, примусили редакцію трудовицького „Діла" також звернути увагу на загальне становище селянства у себе вдома. В кількох числах „Діла", що ми їх недавно одержали, вміщено під спільним заголовком „Цар-Голод" низку статтів відповідального співробітника цієї газети Ф. Ф—а".

Таким чином наші статті викликало ніщо инше, тільки „заходи радянської влади для піднесення добробуту селянства". Як би не ті „заходи", то „українська буржуазна преса" взагалі, а „Діло" спеціяльно й словечком не згадалоб про катастрофічне положення села. Не будемо докладнійше зупинятися над згаданими, благотворними заходами, а вкажемо тільки, що на основі таки радянських газет ті знамениті заходи є лише на словах такі успішні, бо практика говорить що инше. От харківські „Вісти" сповіщають, що

„На засіданні харківської губерніяльної комісії для допомоги голодуючим представник Вовчанського повітового виконкому заявив, що у Вовчанськім повіті протягом місяця січня було 32 випадки голодової смерти. Селянство повіту вже третій місяць очікує урядової харчевої допомоги, але все надармо".

Тільки „Вісти" і то з одного числа. Та тепер з иншої бочки. „Економ. Жизнь" (ч. 24) повідомляє, що у раїнський Наркомзем стверджує,

„що справа забезпечення українського селянства хліборобським реманентом стоїть дуже зле. 34 проц. всіх господарств зовсім не мають реманенту. Кількість господарств, що мають „почвообработивающія орудія" (себ-то плуги, борони то що), становить 57 процент".

Хіба досить цих двох заміток для увидатнення „заходів радянської влади для піднесення добробуту селянства". Отже не ті „заходи", тільки фактичне положення українського села в Сх. Галичині й на Волині примусило нас звернути увагу на голодову катастрофу.

Після такого трагічно-гумористичного вступу „Більшовик" передає зміст наших статтей, перетикаючи його ось такими глибоко продуманими замітками:

„Жахливе становище західно-українського селянина, в якому в значній мірі винні й галицькі інтелігенти з „Діла" та їм подібні — бо вони шукають угоди зі шляхтою, на думку Ф. Ф., є ходом провадя, перед яким цей селянин стоїть „безправний і безборонний". Чи дійсно так? Чи найактивніша частина того селянства не тратить своїх сил для цілковитого знищення основної підвалини своїх злиднів — панування шляхти й тих „рідних", що за шмат гнилої ковбаси готові запродати інтереси західно-українського селянства? — Західно-український селянин, десятками літ одурюваний „рідною" національною інтелігенцією, не вірить вже їй віри. Він самотужки шукає повертанку зі злиднів, в яких довели його класові вороги та його плекана нива, темрява, плює на всякі трудовицькі, радикальні та соціялістичні партії, горнеться до своєї робітничо-селянської партії та вступає до неї. На цьому тлі бідкання „Діла", його шукання поратунку для селянина в жертвах злота та з меж Польщі, виглядають гумористикою, до того й дуже поганою. Замісць того щоб закликати галицьких селян чекать допомоги якогось громадського комітету, довільніша булоб... Та що казать! „Діло" на це нездатне. Західно-українські селяни власними силами допоможуть собі. Найактивніші з них уже стали на шлях одвертої боротьби з біло-малиновою й жовто-блакитною шляхтою. За ними підуть маси західно-українського селянства. Інтелігентам з „Діла" прийдеться або скоритися волі мас, або плазувати перед світовими хижаками, щоб допомогли їм сісти на шию західно-українському селянинові".

Думаємо, що комуністичну пресу теж обовязують вимоги льогіки, вимоги здорового розуму. Чим саме українська інтелігенція взагалі, а „інтелігенти з „Діла" зокрема причинилися до „жахливого становища" українського селянства, — важко додуматися. Мабуть тим, що „шукають угоди зі шляхтою". Та таке твердження, як загально відомо, не відповідає дійсности, а за те незаперечним фактом є угода радянського уряду, в тим самим російських і українських комуністів з польською шляхтою. Та угода називається офіційно **рижським трактатом**, а — як стверджують промови Чічеріна й Рикова в Тифлісі — тепер йде до всесторонньої реалізації тієї угоди.

Не будемо зупинятися над тим, хто саме „одурював" українського селянина, чи національна інтелігенція, чи інтернаціональна інтелігенція (комуністи), не будемо й сперечатися, на кого той селянин плює, чи „на трудовицькі, радикальні та соціялістичні партії", чи на кого иншого. Але нехай до характеристики „наплювательного" відношення селянина та „заходів" радянської влади" послужать виїмки з листів, які наша редакція одержала від одного селянина зі Ставропільщини (УСРР.) Зі зрозумілих причин пропускаємо імя й прізвище того селянина, але ручимо за автентичність листів. Між иншим пише наш селянський інформатор дослівно:

„Словом, ходимо всі голі і босі, і просто сором глянути ідея на одного. Слово, що на якого чоловіка глянеш, то аж сором дивитись, тільки слава що в штанах, а кругом все світиться, хоть в чоловіка, хоть в животі. Скотини рідко в кого є дві вівці, або ідна кобила поганенька, або пара бичків. У мене теж було пара кобилок хорошеньких, але позахали за ідень тиждень, та я позичив 100 руб. в копірації (в коопераціі — Ред.) та купив пару бичків та трохи позобився а оце продав і віддав довг, а тепер маю всего дві вівці а більше нічого".

З листі з 1. грудня 1924 той же селянин пише:

„Ходим усі в такім дранті що аж страшно глянуть ідея на другого: кругом все тіло світиться; даже коли буває стрічаєся с чоловіком або с жінкою, то ховаєся за який тин, або в канаву (в рів — Ред.) із сорому: так як Адам і Єва від Бога з раю коли почувствували себе голими"

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 184|25 W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 57 (10.438) z dnia 14. III. 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Po dwoch rokach" w ustępach a) między słowami polskoi propagandy... a: Najwyższa Rada, b) od słów: czerez poserednyctwo polskoho urjadu... do końca tego artykułu 2) „Szkilnyj plebiscyt" w ustępach między słowami szkilnych deklaracij... a: Os zrazok zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) u. k., ad 2) występku z § 300 u. k. uznał dokonana 15. marca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 15. marca 1925.

Hawel.

Наш інформатор їздив і на Кубань, шукаючи кращого пристановища. Описує, що там бачив:

„На Кубані та даже скрізь по всі Росії дуже народ обурюєця проте (проти — Ред.) власти. Я напишу письмо, надрукуйте його де в галицькій (?!) газеті, бо наші (себ то „робітни че-селянська влада" — Ред.) дуже хвалиця, що їх скрізь витають по чужих державах, а наші селяне кажуть ім ввічі: що навірно так вас вітають, як оце ми вас тут. Я так думаю, що наші теперішні свободолюбці так доганюця (доганяються — Ред.), як Мартин Боруля з дворянством. Мені колись писав ... (попускаємо пізнише — Ред.) ти лучче не рискуй. А я йому кажу: Дякую тобі брате за совіт та добру раду, але ти добре знаєш, що коли общє (загальне — Ред.) добро в упадку, то забудь отця, забудь матку, дети повинність відбувать. Мені здається наче не так болить коли кому пожалієшся що болить і де болить. Я памятаю свого діда, батькового батька. Бувало каже дід: за кріпосного права люде тікали від пана до пана, коли ім не нарявися (не сподобався — Ред.) свій пан. Словом, коли мій пан мошельник, (мошенник себ-то душиліт, ошуканець — Ред.), сволоч яка небудь, то можна покинуть його перейти в другу губернію і там вибрати собі луччого пана. А ну тепер перейдь в другу? І куди хочеш по всі Росії, скрізь іднаковісенькі пани, такі як ті, що від них мужики тікали за кріпосного права. Словом, убіжища (пристановища, захисту — Ред.) трудящому народу в Росії нігде нема. А особно хто обеспечував себе свободою (себ-то хто відтримував більшовизм — Ред.) і надіявся, що моя то я пожину! А скільки цікають йому ввічі А що? Годує тебе свобода, га? Плєскав в долоні, поки не виплескав бичоголовля на свою голову тай на невинний народ, а тепер ходиш та плачеш, та споминаєш, як то було давніше, а відколи став совет, то ні чорта нет. Повірте, що у нас по селах коло галицької ради кождий день такі речі почуєш. Словом, мовляв Шевченко: Розпинають свої своїх гірше того ката".

Отой селянин скомпонував і „письмо" (проклямацію) до селян і робітників поза межами СРСР., та її подамо до відома керманичів радянської влади трохи пізнійше. Думаємо, що й цього досить, щоби засувати собі „наплювательне" відношення українського селянина. В такому освітленні всі инші вигуки не мають такого далекосяглого значіння. Цікаве хіба те, що публіцисти з київського „Більшовика" не мають кращої роботи, як тільки з приводу голодової катастрофи, якої підклад був у нас досить всесторонно висвітлений, кидатися з піною на устах на українську національну інтелігенцію.

Свою статтю кінчає „Більшовик":

„Отже, хто знайде способи допомогти галицьким селянам, так це тільки їхні справжні брати — робітники й селяни УСР.".

Ну, ну, підождемо на ту допомогу!

М. Ч.

Еміграційне „єдінство".

(Лист з Праги.)

9-го березня відбулось „урочисте" відкриття „Єдінства Русской культури" в „Русском Доме" у Празі. Декому із Українців довелось бути на такому вечері, який можна би назвати збірником відпадків українського народу та білоруського.

Між московським студентством у Празі є більша половина „малоросів". До останніх часів не була „малоросійська" маса. Користи, звичайно, Москалям, було мало з цього додатку — особливо в ці часи національного змагання. Отже хитрий на вигадки Москаль шепнув малоросійському помічнику і: „Організуйся, руйнуй те що нам шкодить, бо инакше ти нам непотрібний..."

Найхитріші згуртувались, порадились, та й утворили „Общество Студентов малороссов і белоруссов". А по їм уже: „сказано вража, як пан каже" й додали „обществу назву: „Єдінство Русской культури". Члени цього „общества" вже мали сутички з українськими студентами біля студентського дому в Празі.

Випадково мені довелося бути свідком одної із тих сутичок. І цікаво: Українці з малоросами змагались, а ті, що на вигадки хитрі, стояли з боку та посміхались. Коли до цього гуртка підійшов ще один Москаль і запитав у чім річ, йому відповіли:

— „Малороссы с Украінцамі заслісь!.. Малороссы вивеслі своїо воззвание, а Украінцы созвал". Гурток „великорусских" студентів гучно розсміявся.

Але це все буденні явища. На вечері відкриття „Єдінства Русской культури", невеличка саля ледві вмістила всіх прихвостнів та „видатнійших" осіб, яким завжди так потрібне „Єдінство"... Програма „урочистого" вечера була широка. Перетнє слово „тепло" присутнім відчитав малорос — голова „Єдінства Русской культури", молодий, покрасивий, мов у перше вступивши в хором великих панів покоївка, — Е. І. Гупало. Говорив він багато і щиро. Обіцяв і запевняв своїх панів, що не тільки та громада, якої він є головою, буде щиро служити „Єдінству", але голосом балаганного трагікомедіянта намагався переконати панів, що до них повернуться „заблудшіє овци" „малоросисепаратисти". Довго йому плескали, а він був щасливий, як також покоївка, яку по першій праці пани похвалили та погладили по головці.

Після цього молодика виступив старий малорос професор С. В. Завадскій. Добре він знає історію, літературу та фільольогію. І ніхто йому не може заперечити, що він справжній московський професор. Він щиро доводив, як дійсний Москаль, „Єдінство Русскаво Народа і Культури". Його-же аргументами ми могли би доказати саме протилежне: чому ми, Українці, хочемо мати єдність у першу чергу своєї власної культури та Самостійної Держави. Але це вже й так відомо майже цілому світові.

Проф. Завадскій при всьому своєму оптимізмові та „твердих наукових доказах", був неспокійний, частенько хапав себе за голову й у нього несподівано виривались нотки трагізму.

Він навіть згадав Шевченка, а то тому, що саме на цей день припали роковини народин поета та що Шевченко дещо написав по московському. Але Завадскій не зважився продекламувати хоча би один рядок з Кобзаря.

Ріжні вчені, соціялісти, демократи, монархісти і взагалі всякі „бабушки" і „молодчики" плескали в долоні, раділи і лунало навколо: „Возстановляется єдінство!.. Отвереаніє.. молодий малорос.. Сімпатічне малиє!"

Таке видовище можна зрозуміти, розуміючи лише еміграцьку психозу людей, які забили себе дошками від світа дійсних подій і мов струс поховали голову в пісок. Щасливі люде, що ще мають потішати себе хитромудрими доказами про одну спільну літературну мову для „русских" народів, про многовікову еволюцію цих народів, які розіллються колись в єднім „общерусском море", блаженні, що мають „царя і отечество". Життя йде своєю чергою — розвивається українська держава та наука, зростає з дня на день свідомість українських мас, а задурманені затхлим шпаргаллям професори і сенсаційни и сплітками сезонові еміграційні „русскіе" діячі збирають собі авдиторію, кажуть їй оплескувати свої розумні докази і „благоденствують".

На здоровля! Поживем — побачимо.

Ф. М.

З польських справ.

Тугут і В. Грабскі на розпутті. — „Кресова Рада" rediviva. — Конгрес „Визволення", резолюції та його перспективи парцеляції.

Кріза польського кабінету, кріза поки-що легка, хоч затяжна, заіснувала з хвилею зголошення Тугутом своєї димісії. Привід до цього зголошення дали поголоски про покликання на становище міністра освіти проф. Ст. Грабского, відомого приятеля гр. Бобрінського, відомого акушера язикових законів для „кресів", конкордатового діяча і одного з чолових представників реакційно-правого табору. Премієр Вл. Грабскі через покликання свого брата до кабінету має на меті зрівноважити „ліві" впливи в кабінеті, фільтровані через особу Тугута. Другою притокою до внесення димісії є почесне, але мало реальне, а радше зовсім нереальне і конституцією непередбачене та неунормоване становище віцепремієра. Займаючи те становище, Тугут широко анонсував свою „реформаторську" діяльність на „кресах" та зазначував здержливо-ліберальне відношення до Українців і Білорусинів. Чотиромісячна діяльність Тугута виявила, що всі ті „проєкти", „програми", „платформи" і т. и. є чисто „ідеалістичними" побажаннями навіть в тих дрібницях, які видвигнув галасливий Тугут, вже хоч би тому, що сам премієр, мін. внутр. справ Ратайскі і віцемін. Смульскі й инші члени кабінету є визнавцями „сильної руки" у відношенні до „чужоплемінців".

В останній хвилині справа дійшла до такої розвоєвої точки, що прем. В. Грабскі годиться означити компетенції віцепремієра шляхом міністерського розпорядку, та встановити „Кресову Раду" під проводом Тугута, рівнорядну з політичним комітетом Ради міністрів. В обсяг компетенції Ради, а радше Ст. Тугута входили би справи східних воєвідств (не знати котрих саме), виділені з ріжних ресортів. Тугут не дав іще відповіди на зроблені йому пропозиції, але не підлягає найменшому сумніву, що він не схоче розпрощатися з міністерським фотелем.

— З великим гуком і стуком розпочався у Варшаві 15. ц. м. партійний конгрес „Визволення". Зїзд був досить чисельний і на меті виказати силу партії та обєднати її після останніх розходжень в соймовому представництві. „Визволення" є селянською партією, так сказатиб — середняцькою в протиставленні до кулацького „Пяста". В соймовому клюбі „Визволення" досить помітну ролю грали і „кресові" посли. Зрештою „Визволення" своєю край...

М. ВОЗНЯК.

9)

Шевченко й княжна Репніна.

Він і мій брат говорили завжди дурниці, нарешті по одній нестерпній дурниці брата я вискочила на канапу, перейшла за спиною Капніста тому, що я була замкнена з обох боків, стрибнула на підлогу й пішла до мами, котрій я сказала, що Василь і Шевченко гнуть такі теревені, що я не можу більше видержати. Багато пізніше, коли батько вже положився, Василь прийшов до мами й моя братова покликала мене назад до вітальні, бо Шевченко читатиме свою нову поему, ту, котру він посвятив мені. Я була так невдоволена ним, що не хотіла йти: вона мені сказала: „Йди, таж це для тебе". Я пішла.. У вітальні були тільки поет, Капніст, Ліза, Ганя й Глафира, — більше нікого. Капніст запитав мене: „що з вами?" Я сказала, що я погано настроєна. „Треба старатися перемогти себе". Шевченко почав; я була в такім настрою, що мені хотілося все бачити поганим; але я знову була побіджена. О, який чудовий талант даний йому! Я не могла вдержати ридання, Капніст мовчав, Ліза так само, Ганя була сливе розбита. Глафира закаменіла, у мене блистіли очі, обличчя горіло. Капніст покликав до себе Шевченка, що зупинився було передо мною, — й тут цей милий Капніст, котрий увесь — серце, почав розчленювати й обговорювати поему, хотів показати себе холодним, розумним, рішучим, але це йому не вдалося. Шевченко віддав мені зшиток, увесь писаний його рукою, та сказав, що до цього рукопису належить іще портрет автора*), що його він і вручить мені завтра. Я подякувала йому дуже вдержано; все відбувалося якби поза мною; я сказала, що дам щось йому. На другий день приїхала княгиня Кекуатова*), а що яко гостя у нас вона не бажає бачити нікого з чужих, то мені довелося на увесь час узяти її на себе. Я скінчила переписувати моє писання, що його не можу вам перекласти тут, бо це булоб занадто довго; мене щось штовхало писати цю річ, я не могла здати собі справи — що Вона має наголовок „Дѣвочка".**) Це сливе докладна історія мого серця, розділена на 4 доби: 12 років, 18, 25 і 35 і на закінчення — одинока могила. Коли настав вечір, я послала своє писання Шевченкові у вітальню. На другий день я його не бачила ізза княгині Кекуатової, але братова й Глафира сказали мені, що він був похмурний і дуже дивний, і що він відійшов зараз після чаю. Я була в мами разом із княгинею Кекуатовою, тут мені принесли записку; вона була від нього. Я не можу післати вам її перекладу тому, що в мене її випросив Капніст,***) що увесь цей останній час був для мене вашою тінню. Я не хотіла читати цієї записки при Лізі Кекуатовій; розмова зайшла про те, що я написала; справа в тім, що я була така дурна, що прочитала це Лізі Кекуатовій. Мама сказала мені: „Я заздрісна; мені одній ти не читаєш своїх писань". І хоча мамі я менше всього хотілаб прочитати те, що я написала, але що я волію на осліп кидатися в січу ніж вичікувати й розмірковувати, то я пішла за своїм брулїоном і перечитала це нещасливе писання нашвидку й так кепсько, як читає панна Рекордон. Мама похвалила стиль, і більше нічого; але на її обличчя найшла та тінь, котру я так добре знаю і котра завсігди стискає мені серце. — На другий день мама нічого не сказала, одначе її обличчя зберегало той самий вираз. Вона гаряче бажає, щоб із нею були щирі, а сама замкнена у високій мірі. Знаючи це, я подумала: щоб розсіяти її неприємне почування, прочитаю їй записку Шевченка. Це зовсім не був любовний лист, але записка, де поетично висловлювалася пошана перед моїм душевним болем і гіркість свідомости, що його талант занадто слабий, щоб висловити почування, котрі порушили його після читання його рукопису. Я читала цю записку, як дурепа, й була дуже рада, коли скінчила. Що я передбачила, те й сталося. Мама була цілком зайнята цим, але хотіла, щоб розмову я почала. Вона вам сказала багато вірного й гарного про те, що я занадто легко пускаюся в сердечні вдачі; я сміливо відповідала їй, що Шевченко для мене не чужий, що я дуже люблю його та вповні йому довіряю. На це вона сказала мені, що — безсоромність говорити те, що я говорила, — О Боже! у неї є слова, що палять і вивертають серце! Я, що так люблю правду, будьто вразила правду, розводячися про страждання, більшої частини котрих я цілком не досвідчила! Чи не страшно, що мама так мало знає мене, неначеб я досвідчила тільки ці! є страждання, котрі вічно відсвіжуються, й котрих моє перо ніколи не моглоб змалювати навіть вам.

(Продовження буде.)

*) Це портрет Шевченка з пером у руці. Перший раз опублікував його М. Чалий у своїм життєписі Шевченка. — Як виходить із присвяти поеми, читання відбулося 11 (23) листопада 1843 р.

*) Маєток Кекуатових находився близько Седнева, де Шевченко нераз гостював у Лизогубів. Із Седнева він їздив до Кекуатових на початку 1847 р. й там малював портрет княгині.

**) Це частина Варвариної повісти про себе, про що буде далі мова.

***) Ця записка Шевченка увійшла в повість Репніної про себе, про що буде далі мова

пою демагогією вспіло заманити в свої сіти й частину білоруського та українського селянства (на Волині, Холмщині, Підляшу й Полісю). На ділі „Визволенє“ є партією крайно опортуністичною. Хоч своєю політикою в соймі й поза соймом партія вспіла вирвати частину послів з Домбским на чолі з обіймів Вітоса, але не вспіла їх ідейно засимілювати. Хиткість, нерішучість, опортунізм, інтелектуальна слабкість, вибуялий „патріотизм“ — все те не причинилося до піднесення престіжу партії. Навпаки, у звязку з язиковими законами наступив розбрат у соймовому клюбі „Визволення“. Частина білоруських послів польської культури (Балін, Шапель і ин.) виступили з „Визволення“ і заснували окрему селянську партію, хоч не позбулися польської культурної політури.

Таке розбиття панувало у „Визволеню“ і всесильно ваготіло над його партійним конгресом.

Другого дня нарад, як звичайно водиться, конгрес виніс цілу низку резолюцій. Отже проклямував мирову політику Польщі, згоду зі всіми державами, застерігся проти нарушення мирових трактатів і ревізії західних границь Польщі. Дальше конгрес уважає конечним покликання Пілсудского на кермуюче становище в польській армії. Конгрес гостро виступає проти вшехпольсько-пястівських заходів щодо нарушення конституції і зміни виборчої ординації та взиває „увесь народ до боротьби за рівне, загальне, безпосереднє, тайне і пропорціональне право голосування до громадських і повітових управ“.

Віддавна вже „Визволенє“ вимахує хоругвкою про розвязання сойму. І тепер винесено резолюцію з домаганням розвязання сойму і розписання нових виборів на підставі істнуючої виборчої ординації. Конгрес стоїть на становищі спільного виборчого бльоку польської лівиці проти правиці і „Пяста“. Конгрес домагається знесення сенату.

Найцікавійшою для нас є резолюція про санацію „кресів“. Отже конгрес стверджує, що в інтересі держави слід перевести санацію відносин на „кресах“ шляхом господарської допомоги, через відбудову, переведення земельної реформи, направи адміністрації, розвиток українського й білоруського шкільництва і введення справжнього самоврядування,

„при чому здійснення згаданих постулятів має бути започаткуванням принціпового упорядкування окраїнних справ в дусі признання повноти прав білоруського й українського народу до національного і культурного (sic!) розвитку в межах польської республики“.

Вкінці конгрес замісць обєднання зі „Звйонзком хлопским“ (група чи партія Бриля й Павловского) погоджується тільки на співділання з цим угрупуванням, затверджує опозиційне становище (врештою, дуже поміркуване) супроти уряду Вл. Грабского, відкидає ратифікацію заключеного Ст. Грабским конкордату з Римом і домагається переведення земельної реформи.

Досі все було в порядку, що найменше назверх. Та мабуть конгрес був тереном поважних сутичок, які ще збільшилися при виборах до головної управи. Прийшло до боротьби між Домбским („Єдність людова“, пястівська сецесія) і Рудзіньским („Визволенє“). Побідили патентовані „визволенці“, що знову відбилося на соймовому клюбі „Визволення“. В звязку зі сутичками на конгресі зрезигнували з кермуючих становищ в клюбі: Косцялковскі, Домбскі і Валерон, а це дало підклад твердити, що в найближчому часі наступить дальша зарцеляція „Визволення“, не знати тільки чи на дві, чи на три фракції. В такому випадку Домбскі зі своєю „Єдносцєю людовою“ пішов би своїм шляхом, а старі визволенці своїм. Але не виключене, що й зі старого „Визволення“ виступить його праве крило, інтелігентсько-тугутівське і теж піде своїм шляхом.

Ось такі перспективи відкриваються перед партією, в якій замісць програми рішаючу ролю грають особисті амбіції і карієровичівство.

Б. Б.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Українські посли перед судом.

27. березня зачинається на Волині великий політ. процес проти 3 виданих соймом українських послів: Васильчука, Чучмая і Козицького.

Арештування хорв. послів.

Загребська поліція робила 18. березня ревізію у всіх торговлях зброєю. Предс. хорватської поліції заявив, що не могтимуть відбуватися збори хорватських послів. Більшість цих послів арештується, бо їх не боронить вже закон про незайманість.

Програма союзників.

„Пті Пар.“ подає 6 точок усталених союзниками: 1) Німеччина надасть своїй пропозиції гарант. пакту конкретні форми, 2) союзники переговорюватимуть із Німеччиною після приступлення до С. Н., 3) коли Німеччина приступить до С. Н., матиме право зажадати від великодержав, щоби до схід. границь примінити 19. уст., 4) Англія бажає, щоби звіт військ. контрольної комісії про зброєння Німеччини не оголошувати в цілости, 5) Англія прийме запрошення на амер. конференцію роззброєнь, коли й решта заінтересованих прийме запрошення.

Зєд. Держави Европи.

Французька преса обговорює проєкт Бенеша утворення Зєд. Держав Европи. Мали би утворити 4 групи держав: 1) Англія, Франція, Бельгія, Голяндія, Еспанія й Німеччина, 2) Чехословаччина, Польща, Мадярщина, Югославія, Румунія і Австрія, 3) балканські держави і Туреччина, 4) Скандинавські держави. Італія може прилучитися до 1. або 2. групи. Німеччина булаб так відділена від своїх противників, а під доглядом західних великодержав. Австрія моглаб дійти до політичної і економічної рівноваги.

Конференція малої антанти відложена.

Конференцію малої антанти, заповіджена на кінець березня, відложили на просьбу Нінчіча з причини югославянсько-грецьких переговорів. Греція мала би вступити до малої антанти. Конференція відбулася би щойно 1. травня в Сіная.

Пожежа Токіо.

Столиця Японії, Токіо в огні. Пожежа, що вибухла 17. III. попол. в півн. части міста, в короткому часі поглинула тисячі домів. Для здавлення пожежі, що поширилася лискавкою, візвали військо. Населення в переполосі кидає місто. Понад 20.000 люда блукає без даху над головою, втратили все майно. Висота шкід необчислима.

Конференція роззброєнь.

З Вашінгтона звідомляють, що Кулідж є за відложенням конференції роззброєнь до вересня.

Карєра одного авантюриста.

(До історії Моркотунівщини.)

(Від власного кореспондента.)

Париж, 12. березня 1925.

(Продовження.)

Як „основник“ київської льожі Моркотун завів у ній ріжні дурниці й пустивсь на містифікації, які не мали нічого спільного зі справжнім масонством, а навіть протирічили йому. Пізнійше в Парижі, де Моркотунові прийшлося відповідати перед масонськими інституціями за свої штучки, він виправдувався, що „з огляду на повну несвідомість наших адептів і абсолютний брак дисципліни, питомий славянському духові, я завів у нашій льожі найсуворійшу дисципліну й досконалу централізацію.“

Завдяки льожі, до якої м. и. належали і Скоропадський*) і Петлюра, Моркотун вступає в склад Ради Військових Депутатів, а потім стає головою залізничої міліції. Після большевицького перевороту в Петербурзі льожа витворила з себе військову організацію „Молода Україна“, що прийняла політичну орієнтацію на антанту: вона мала на меті продовжувати війну в порозумінню з союзниками, стоючи на ґрунті федерації України з майбутньою „демократичною“ Росією. Льожа навязала зносини також з Поляками (Грабск.), швайц. Союзом (Рядний), Доном (Шопкин). „Молода Україна“ мала теж звязки з відомим юрисконсультом В. Шульгіним, який тоді „признавав“ український рух на платформі „Мол. України“ (боротьба з Німцями і федерація з Росією). У певній мірі „Молода Україна“ мала контролю над вільним козацтвом, якого голова Павло Скоропадський належав до льожі.

Підчас берестейських переговорів в кінці 1917 р. ця льожа та її емінація „Молода Україна“ зорганізували замах на уряд Центральної Ради, щоби не дати довести до кінця мирових переговорів з Німцями. Цей плян мав на увазі створити військову диктатуру в особі гетьмана Скоропадського, який доручив би С. Петлюрі сформування кабінету. Проєкт був досить фантастичний і не мав ніяких виглядів на успіх. Бо якаж вартість пляну Скоропадського — зібрати „на протязі тижня“ 500.000 (!) козаків, „що горіли бажанням битися з Німцями?!“ І ось Моркотун в імени цієї „могутньої“ організації явився в київському готелі „Континенталь“ у генерала Табуіса, тодішнього „Високого комісаря“ Франції при уряді Центральної Ради, з домаганням підтримки для плянованого замаху. Табуіс опинивсь у дуже незручному становищі: яким би він не був противником берестейських переговорів і як би він не гнівався на Центр. Раду, що „нахилялася до германофільської концепції“, а проте піти виразно проти уряду, при якому він був акредитований, — це вже булоб надто сміливо! Табуіс мав поважні сумніви, як на такий його крок подивились би у Парижі, де ще не тратили надії на розрив Центр. Ради з Німцями у Бересті. І тому він відмовився передати моркотунівські проєкти в Париж чи то в Ясси, крізь які йшла комунікація з Францією, але дав зрозуміти, що в принціпі нічого не має проти повалення Центр. Ради, і що колиб замах не вдався, то він, Табуіс, допоможе особисто Скоропадському й Моркотунові врятуватися і втекти до Парижа. З наказу Табуіса Моркотун отримав гроші від французької військової місії і тоді то й відбулася памятна Киянам демонстрація 2—3 ох броневиків проти Центр. Ради з гаслами „Геть Винниченко“ і т. н. „Демонстрація“ перетворилась у фарс, що зрештою не перешкодило Моркотунові пізніще чванитися, що це він звалив уряд Винниченка (якого заступив Голубович), а антантофільська частина швайцарської преси рознесла по всьому світу вістки про „грандіозну антантофільську маніфестацію у Київі“. Перед приходом Німців до Києва, Моркотун утік разом з французькою місією на північ Московщини, вештався деякий час на Мурмані, потім перебрався у Стокгольм, де добивався від франц. посла пашпорту до Франції „задля освітлення української справи“. Видати пашпорт йому відмовились, бо французька дипльоматія вже починала визнаватися у справжньому характері моркотунівщини. На щастя для Моркотуна наспіли вістки, що Скоропадський дійсно став гетьманом (цим разом вже з німецької ласки!) і Моркотун, легко доказавши, що гетьман належав до „його“ організації, дістає змогу переїхати в Київ, звідки мав би інформувати французьку амбасаду в Стокгольмі про відносини на Україні.

…льно Борщак.

*) Пор. статтю „Herr Skoropadsky“, видруковану в редакційному німецькому тижневику графа Ревентлова „Der Reichswart“ 9. IV. 1921 р., де подано деякі дані про українську льожу. Не мало там перекручено, але на загал відомости в згаданій статті відповідають правді. Їх подав мабуть хтось з кол. членів ль… І. Б.

Аркадій Аверченко.

Помер у розквіті сил, у шпиталю, на чужині, один з найпопулярніших російських письменників: Аверченко. Нема сумнійшої смерти як скін гумориста, якого найбільше стихійною потребою є звеличувати життя та піддержувати його нестримною, біольогічною радістю людини, що не може не сміятись.

З Аверченком сходить до гробу один з найбільше безпосередних сучасних европейських гумористів, один з найпопулярнійших і найменше претенсіональних. Його талант не соромився техніки буденного публіциста ні провінціонального актора та прелеґента, які промовляють на даний знак, на кожне замовлення, не думаючи про такі величні ідеї, як слава або домагання „високої“ літератури. І дивним дивом: саме завдяки цьому хистові, Аверченко як неодин великий письменник — збирав більше лаврів, як гонорару. По меляхолійнім, стриманім і надто дбайливо обдуманім гуморі Чехова — Аверченко прийшов зі сонячним світоглядом людини, для якої життя є само в собі видовищем невичерпаним у комічних ситуаціях, які даремне було би поглиблювати якоюсь фільософією. Сатиричний погляд Аверченка схоплював у першу чергу комізм мельодраматичних ситуацій — не фантастичних, уявлених, як часто у Марка Твена, а найбуденнійших, на похваті, що інколи виринали щойно в моменті, коли хапав за перо.

Стиль Аверченка це талант оповідача гуморесок у веселім ґуртку товаришів. У такому колі не треба силкуватись на літературні „квітки“, можна збиватись із шляху вставленими зрмітками та вигуками, поглузувати із слухачів та себе самого і в кожній хвилині зареготатись самому чи махнути нехтуюче рукою. Не дурно ставив він собі сам веселе питання: „Чи я взагалі є письменником? Я-ж граю сам у своїх одноактових пєсах, їзджу зі своєю трупою...“ і міг додати: ще й дуже мало журюсь про те, чи маю досить поваги для становища письменника... Поважний, чутливий сатирик не може виставляти себе на сміх і ставати поважним та поважати своїх читачів.

У сміху Аверченка було чимало суто-українського гумору: з повних грудей, безжурного, колючого і самобичуючого. Нема сумніву, що на ньому завважив подув наших степів і гра сонця та хмар нашого полуденного неба. Гоголівський гумор перетворений у форму сучасної европейської ґротески. Він був щирійший та глибший ніж літературний талант Джерома, що попадає в моралізуючу педаґогію. Він був найблизчий до королів усміхненого Парижа, для яких першими літературними заповідями є легка форма, звязок з живчиками буденщини і відраза до традиційних поз та святошів. Для надневської столиці, Москви чи Одеси Аверченко був тим, чим нині для Парижа улюбленим „enfant terrible“ Саша Ґітрі. Чим буде він завтра для російської та европейської літератури — цим він не журився ніколи. Нехай цим журяться її дослідники, які можуть ствердити, що лекше написати десять славних драм і одержати нагороду Нобля за чотиротомне романище, ніж видати збірку веселих оповідань, які переклали би негайно на стільки мов, що кожний нарис Аверченка.

Мих. Рудницький

Біржа.

Львів, 18. березня.

Амер. дол. 5·19—5·19½, канад. дол. 5·15¾ — 5·16, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝, леї 0·02¾ — 0·02⅝, франц. франк 0·27¾ — 0·27⅞, швайц. фр. 1·00 — 1·02, анг. фунт 24·50—24·65.

Пшениця від 39 до 41, жито від 31 до 32, ячмінь від 31 до 33, ячмінь від 26 до 27, овес від 31 до 33.

У. С. Р. Р.

Офіціяльні лісти на виборах провалюються.

З Тарасівки, будаївського району, на Київщині, пишуть до „Більшовика“ (ч. 247, з 3. березня), що уложену сільським активом це зн. Комнезамом, Комсомолом, Комнезамом і ин., лісту членів сільської ради при попередних виборах, збори виборців „провалили“. Як тільки прочитали той список, „счинився величезний галас, з окрема проти комнезамців“. „Громада сама вибере“, без накидування згори, і вибрала половину середняків, а другу половину з поміж неорганізованих незаможників. На 19 членів Ради і 4 кандидатів пройшов тільки один член комнезаму. Характеристичне, якими аргументами поборювали виборці організованих незаможників. „Ось голосують — пише кореспондент—на незаможника. Одна жінка кричить: „Його не треба, він дитину „звіддва“; друга жінка теж лементує: „Куди його обірати, промотав гроші в громаді, а тоді що з нього візьмеш, — з голого, як зі святого“. Учителя також не вибрали, сказали: „Його діло дітей учить, а не в громадські справи мішатися“,— кореспондент власне пише про нього, як про дуже діяльного і комсомольцями та незаможниками поважаного... Та найцікавіше, що добра половина сільського „активу“ проти власного списку голосувала! Видно, що село не на шутку починає бути активним...

Позички в насінню.

Союзний уряд у звязку з цьогорічною голодовою катастрофою передав для України 300.000 пудів ярового збіжжя, яке в формі насінньої позички має бути розділене поміж українських селян. Поділ збіжжя вже переведено. Волинь одержала 150 тисяч пудів, з чого 100 тисяч пудів гречки і 50 тисяч пудів вівса. Поділля одержало 10 тисяч пудів проса. Одещина 30 тисяч пудів пшениці і 5?.000 пудів проса. Крім цього розділено ще 1,150.000 пудів збіжжя, призначеного на пересів озимин. З цього Волинь одержала 65.000 пудів, Київщина 120.000 пудів, Поділля 200 тисяч пудів, Полтавщина 60.000 пудів, Харківщина 60000 пудів, Херсонщина 160 тисяч, Чернигівщина 70 тис. пудів, Донецький Басейн 235 тис. пудів, Катеринославщина 50 тис. пудів, Одещина 175 тис. пудів і Молдавія 20 тис. пудів.

(Більшовик, 6|III. 925.)

Виконання присуду над вбийниками Малиновського.

2. березня розстріляно в Миколаєві вбийників сількора Малиновського з Дмитрівки Поначкопуга, Тюлюпу і Стецура. Всі вони були членами компартії та виконували на протязі кількох літ терор над населенням Дмитрівки. (Б. 4. III. 1925.).

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (61) число „Діла“ сконфісковано за кілька уступів зі статті на тему димісії Тугута п. н. „Честь кому честь“.

— **Гетьман Мазепа у Львові.** Від четверга 19. п. м. висвітлює Кіно Пасаж у пасажі Міколяша (І. пов.) драму на 6 ній п. з. „Гетьман Мазепа“. 1—2

— **З клопотів „Слова Польского“.** Одною із найбільших журб редакторів „Слова Польского“ належить іствування слова „український“. Побачивши, що заміну цього ненависного слова терміном „малопольський“, на протязі якої найблизшої тисячки літ не дасться ніяк перевести, почесний референт „справ руских“ у „Сл. П.“ Марцелі Прушинський поклав собі святим обовязком стежити, щоби ніде в ніякій польській газеті ані книжці та на жадному урядовому документі не появилось небезпечне слово „український“, а як появиться, то хіба в насмішливих лапках. Останнє „Сл. П.“ (ч. 76) кидає громи на міністерство внутр. справ, яке затвердило статут „Українського краєвого Т-ва опіки над інвалідами“, вважаючи злочином признавати організацію, якої назва вживає „незаконного слова“. „Сл. П.“ дає при цій нагоді і директиву поліції і всю польську пресу, які такі недотепні, що „непотрібно“ вживають прикметника „український“ на означення „рускої“ національности.

— **Держава в державі.** Страшного протидержавного злочину допустилось „Діло“: воно вжило в 54 ч. аж два рази (!) терміну „західно-українські землі“, є майже в кожному числі говорить про „українські землі“ і про „Галичину“! На думку „Слова Польского“ (ч. 76) це є рівнозначне з творенням „держави в державі“, бо в Польщі нема ніяких українських земель ані Галичини, і тому „Сл. П.“ дає реприманду прокураторові, що він не завжди конфіскує такі злочинні назви. „Галичина“, вже аналфабет зі „Сл. П.“, це означення „старої галичанщини“ — — а ми з ним спорити не будемо, бо кому Господь розум відбере, того ніякі людські аргументи не переконають.

— **Превенційна цензура промов.** Дир. Райнлендерові на увагу. Невідомо, на підставі якого закону ди екцін поліції вимогає предкладовання їй (у двох примірниках) повного тексту промов на концертах, пісень, декламацій і т. п., довільно викреслює поодинокі слова й цілі уступи, а потім висилає поліцію з примірником в руках слідкують, щоби предсідент, рецитатор чи хор не зломили цензуральної заборони?! Адже часописної превенційної цензури в Польщі нема: невже вона існує для живого слова?! Легат поліції має право потягнути до відповідальности промовця, якщо в його промові були провини проти закону.

— **Військова бранка.** У квітні відбудеться бранка річника 1903 р., признаних здібними до військової служби в жовтні м. р., з яких частина вже служить. Новобранці з річника 1905, які станут до бранки на весну або в літі відбуватимуть службу в жовтні. Щодо решти військова влада видасть окремий розпорядок. Вправи резервістів з річників 1899 і 1903 відбудуться від 20. квітня, себто по святах.

— **Безпосередні вагони Львів—Віденьь.** Як відомо, від 5. січня курсують постійно безпосередні вагони між Львовом і Віднем. Від 1. червня будуть заведені такі вагони 1-ої, 2-ої і 3-ої класи при двох поспішних поїздах.

— **Зелязковий свідок.** У відомім процесі Дитріха та Соловчинах, повішених за намагання висадити в повітря в липні мин. року порохівні на Янівськім, головним свідком був якийсь добродій Маріян Щиховскі 25-літній „божий птах“. Він не взяв від обвинувачених пекольну машину, яку мав підложити під склади пороху, а на процесі „видав“ їх. Тепер цей добродій засів на лавці обвинуваченмх, з цілою бандою інших „безробітних“, що доконали багато крадіжей та вломів. Щиховскі признався до крадіжі і „видав“ своїх співтоваришів.

— **Символічна домовина.** Помершйи китайський президент Сун-Ятсен мав висловити перед смертю бажання, щоби його поховали в такій самій домовині як Ленін. Пекінський уряд мав звернутись до московського з проханням переслати йому копію бажаної домовини.

— **Свобода слова, мораль і револьверова куля.** Можливо, що ця замітка вже втратила першу актуальність: загранична преса вже прокоментувала про атентат на віденського письменника Гуґова Беттауера, атентат, виконаний в обороні... публичної моралі! Бо дійсно, справник атентату, дентистичний технік Роштек, подав як причину замаху пімсту за моральний упадок свого приятеля, здеморалізованого літературною діяльністю Беттауера. Гуґо Беттуаер, по походженню галицький Жид, автор кількох романів й еротичних оповідань, мав славу людини, яка доходить иноколи до крайніх меж у боротьбі проти т. зв. конвенансу й моральних пересудів. Иншими словами, Беттауер був пропагатором ідеї вільної любови в усіх її видах і формах. З цією метою він видавав журнал „Він і вона“, потім „Я і ти“, а в останньому часі, коли вже само його імя стало символом, видавав „Беттауерівський тижневик“. Річ ясна, що характер писань Беттауера іще більше — роздразнення його моралізуючих противників, запевнювало всім його виданням величезну популярність, особливо на легкому віденському ґрунті. Беттауер бореться тепер у шпиталі зі смертю, а часописи ведуть горячу дискусію на тему свободи слова та засобів оборони загроженої цим словом прилюдної моралі.

— **Свобода** ч. 12 містить: Голодуючому селу. — Пильнуйте й бороніть свого права! — В справі наругжить шкільних інспекторів. — Хліборобська руїна і способи рятунку. — Адміністративні кари. — Як я шукав роботи в Арґентині, оповідання. — Хліборобське віче. — Економічно-організаційні домагання наших хліборобів. — Целібат і брак священиків. — Сторожі публичного ладу. — Як змушують любити Польщу? — За рідну школу. — По широкім світі. — Новинки. — Дописи з краю.

Дописи.

Угнів. *Ювілей 40-літнього іствування читальні „Просвіти“ в Угнові.* Дня 29. січня ц. р. обходило містечко Угнів велике місцеве свято. Саме того дня минуло рівно 40 літ від хвилі, коли в Угнові засновано читальню „Просвіти“. Ця читальня була одна з перших в краю і оставила в історії містечка незатерті сліди. Висловом почувань місцевого громадянства до своєї читальні був скромний, але незвичайно сердечний характер цього ювілею.

Не зважаючи на те, що представник державної влади в особі угнівського коменданта поліції на день перед ювілеєм увихався по всіх членах виділу читальні, кожного з них випитуючи, чи і який дозвіл на відсвяткування цього свята читальня одержала,—жадаючи дотичних протоколів і урядових чисел та грозячи кожному з них,—та все таки дня 29. січня ц. р. піля угнівська церква виповнилася по береги міщанством і молодю обох полів. Заупокійне богослуження за померших членів читальні відправив місцевий парох, о. декан Іоада в асистенції оо. Кулинича і Миколовича. Один з жандармів був цілий час присутний на богослуженню і ніби молився дуже ревно.

Потім весь нарід перейшов до читальняного дому. Тут відбулися Надзвичайні Загальні Збори читальні. Присутніх було кілька соток людей.

Предсідником зборів вибрано акламацією старенького міщанина Михайла Косоноцького, який одинокий ще лишився в живих з поміж тих членів-основателів читальні, що в 1885 році підписали перший читальняний статут. Заступниками предсідника були два инші старі і поважні міщане: Осип Рубинович і Семко Лисяк.

Насамперед, для звеличання торжества, відчитано перший протокол загальних зборів читальні з 1885 р. А потім, теперішній голова читальні, інжинір Корнило Целевич, зложив звіт з дотеперішньої діяльности „Ювілейного Комітету“, який зложився при читальні „Просвіти“ в Угнові. Першим завданням цього комітету є силами місцевих громадян, себто угнівської інтелігенції і свідомійшого міщанства видати на протязі 1925 року пропамятну книгу про минулий і сучасний Угнів. Далі хоче ювілейний комітет влаштувати ряд місцевих свят і обходів, а в літі зїзд всеї угнівської інтелігенції. Пропамятна книга буде картиною історичного минулого містечка Угнова, обниматиме крім цілої історії ще розвідки, матеріяли, архивні записки, картини, документи і проч. що торкається культури, побуту, суспільно-господарських відносин і життя Угнова. Перша частина буде говорити про старий Угнів аж по самі передвоєнні часи. Друга частина про долю Угнова підчас світової і визвольно-української війни. Третя частина даватиме увесь матеріял про сучасний Угнів. Тому, що дотичний друкований конспект, який комітет розіслав на всі йому відомі адреси Угнівців, „на Україні і не на Україні сущих“, все ж таки міг до декого із них не дійти,—ювілейний комітет отсим шляхом звертається із зазивом до всіх Угнівців, щоби негайно насилали свої замітки про цей збірник, дописи, спомини, старі письма, акти, документи, фотографічні знимки і др. матеріяли, котрі після використання у ювілейній книзі будуть відіслані назад їх власникам або зложені в архів одного з наших наукових товариств. Честь і добра слава нашого містечка вимагають, щоби ця ювілейна книга була зразковим виданням цього типу, трівалим вкладом в нашу льокальну історіографію, а також для грядучих поколінь невміручою памяткою пережитого нашим містечком. І комітет сподівається, що між співробітниками ювілейної книги не забракне ні одного Угнівця. Головну вагу кладе комітет на спомини. Також і грошеві датки слід насилати комітетові на друк повищої книги. Майже всі з присутніх на зборах зобовязалися написати свої спомини.

Така „небезпечна“ робота дуже чогось була не до шмиги поліційському комендантові, бо промовців він раз-у-раз грозячими окликами перериває, домагався доказів членства, а деяких замісцевих селян просто брутально викидав — грозячи, що всіх присутніх задержить в читальняній льокалі до ночі і буде „контролювати“.

Очевидець.

Зі спорту.

Звіт ситківкової секції „України“ (Тризуба.)

Провід спочивав у руках Т. Франка і В. Русина і то так, що ніхто не можна було знати, котрий з них голова, а котрий секретар. Членів у секції було поверх 30, переважно учасники (учні), отже елемент дуже рухливий і невловимий. Членів тоді було стягнути всіх в одно місце, для переведення виборів і діловодства. Засідання секції (переважно стоячки) відбувалися на площі бою, при ситківкових токах з corpus delicti, себто з ракетою в руках.

Майна секція не мала ніякого, бо кожний член і членкиня мали своє власне ситце. (або позичене) і часом власні мячі. Обіцяна від виділу „України“ допомога грошева на закупно приладдя — не вплинула.

Праця секції була зате видатна, очевидна і доступна слухові. Голим оком було видно, як члени вправляють на ріжних токах, нічим молотільні, і чути було всякі вигуки, українські і чужинецькі, часом несамовиті крики. Новиків підучували, крім старшини, З. Сасик, Крилович і взагалі дужчий учив слабшого.

Великих змагань улаштувала Секція в минулім сезоні всього 2. При кінці червня 1924 р. і в середині вересня, як частину V. Запорізьких Змагань. Переможцями вийшли в червні Т. Франко, Лев Туркевич у класі сеніорів, З. Туркевич з юніорів і Ст. Туркевичівна. У вересні побив усіх на голову інж. Вітковський (поза конкурсом), першу нагороду одержав З. Сасик (сеніор) а з юніорів В. Слонєвський. Цим разом нагороди були справжні, не писані. Члени секції виступали ще на спортовім чайнім вечері, презентуючись що правда в малому числі, але за те в повній красі.

Секція приготовляє до друку підручник ситківки на основі найновіших жерел науки м. и. Oscar Kreuzer, „Das Buch vom Tennis“ 1924, Липськ, і отсею дорогою пошукує накладця.

Старшина Секції виробила і внесла куди треба статут Українського Ситківкового Клюбу, він уже затверджений і Загальні Конституючі Збори відбудуться дня 22. березня о год. 10. рано (неділя) в домівці Сокола-Батька.

Порядок нарад: 1) Отворення Зборів, 2) Вибір Виділу і провірної Комісії, 3, План праці, 4) Внески і запити. **Т. Ф.**

* * *

Спортовий попис.

У попередній замітці про спортовий попис, який відбудеться 25. ц. м. в Нар. Домі у Львові, вкралась прикра друкарська помилка: замісць „*ревія змагунів*“ написано „*ревізія*“.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка.
У пятницю 20. III. Львів.
У суботу 21. III. Львів. 1507
Білети на львівські концерти продає Народня Торговля (Ринок 35).

Український Театр під дир. Когутяка
З а л і щ и к и сала Нар. Дому.
Четвер 19.|III. „ЧЕСНА ЗУЗАННА“.
Пятниця 20.|III. „ПАН ТВАРДОВСЬКИЙ“.
Субота 21.|III. „НІЧ ПЕЙСАХОВА“.
Неділя 22.|III. „ВОСКРЕСЕННЯ“. 2—3

Дрібні оголошення.

ХАРЧ, евентуально з мешканням, для казадєра, при родині в околиці Личаківської пошукується. Зголосити до Адміністрації для „Сеника“. 1619 1—1

ПЕРШОРЯДНА парохія під Львовом біля залізн. стац. негайно до заміни на парохію в підгірській або гірській околиці з одною церквою. Інформації: Ярослав Скоплян, Львів, Вінцентого Поля 1. 1620 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ВСІХ ЧЛЕНІВ

кооперати „ВОЛОКНО“ в театр „Українська Торговля“ в Раві руській, 1624 1—1

проситься, щоби згідно з ухвалою Заг. Зборів з 20. I. 1925 доповнили свої уділи найдальше до дня 15. квітня 1925. Один уділ виносить 20 зол. — *УПРАВА.*

Всілякі золотничі репарації виконується старанно тільки **у МАНДЛЯ, Коперника 14.** 1617 4—

BECHSTEIN

фортепяни, Піяніна, Фісгармонії дешево і на сплати. Цінники до диспозиції. Тел. 20—45.

КОНРАД КАЙН І СИН

Львів, Коперника 14. Лише 1-ша фабрикати.

1584 4—10

Звичайні Загальні Збори

Спілки торгов.-кредит. в Сасові

відбудуться 29. березня н. р. о год. 4. пол. в слідуючім порядку:

1) Звіт з діяльности,
2) Вибір Ради Надзірної і Управи.
3) Внески і запити.

Колиб в означеній годині не прибуло вимагана статутом скількість членів Збори відбудуться о год. 5. того самого дня.

Управа.

1622 1—1

До моїх П. Т. Довжників!

Всіх моїх довжників, що перед війною побрали у мене образи на рати, а досі не вирівнали своїх рахунків, прошу вічливо о заплату дотичних сум до 27. березня 1925 р. По 27. III. н. р. всі невирівнані рахунки буду приневолений безуслівно заскаржити.

1621 1—3 З поважанням

ІВАН ПАВЛИК, Львів, Ринок 10.

Ширіть наш часопис!